

Külügyeink és Apponyi

Írta: **Paikert Alajos**

A magyar nemzet külügyi érdekeit az Árpádok, az Anjouk és a Hunyadiak alatt nagy súllyal és eredménnyel érvényesítette.

Ezekben az időkben főleg maguk az uralkodók, támogatva az ország nagyjaitól, irányították külpolitikánkat, igen sok esetben feltűnő jártassággal, jól megválasztott és határozott célkitűzéssel, bölcs körültekintéssel és szerencsés eredménnyel.

Elég ha kiemeljük itt Szent István, Szent László, Kálmán, III. és IV. Béla, Nagy Lajos és Hunyadi Mátyás királyaink jelentős érdemeit. Ezek az elődeik által Európa szívében, dicső harcokban elfoglalt hazánkat és egész kultúráját, így egész nemzetünket, hősi vezéreik és harcosaik segítségével nemcsak megvédték, hanem ügyes diplomatai ténykedéssel a szomszéd uralkodók és államok között, különösen a német és a bizánci császárok hódító politikájával szemben is, tiszteletet parancsoló hatalommá és sokszor döntő tényezővé fejlesztették az akkori egész művelt világ előtt.

Érdemes volna külön, részletes és methodikus munkában a régi magyar királyok külpolitikáját, az abban közreműködött személyek, eszközök és utak tanulmányozásával és bemutatásával leírni, nemcsak a magunk okulására és buzdítására, hanem a külföldnek is tájékoztatására és felvilágosítására.

Hunyadi Mátyás halálával, illetve a szerencsétlen mohácsi vész után, a török hódoltságon kívül megmaradt akkori Csonka-Magyarország a Habsburg házból választotta királyát, hogy evvel is az akkori török birodalom hódító törekvéseivel szemben támpontot és ellensúlyt nyerjen.

Ez időtől fogva, vagyis 1526-tól 1918-ig, tehát közel négy-

száz éven át, a Habsburg ház uralkodói és diplomatái szabták meg Magyarországnak külpolitikai irányát.

De ez időszak kezdetén, 1526-tól 1690-ig, a Diploma Leopoldinum kiadásáig, Erdély külön, részben független életet élt, kiváló magyar fejedelmek alatt, kiket kitűnő magyar diplomaták támogattak. Ezek sokszor bámulatosan ügyes és valódi államférfiúi bölcsességre valló ténykedései Erdély külügyeinek megvédésére és előbbrevitele érdekében, még ma is sok tekintetben mintául szolgálhatnak.

Elég itt kiemelnem a *Báthoryak*, *Bocskaiak*, *Bethlenek*, *Rákóczyak*, *Telekiek*, *Apafiak*, stb. uralkodását és működését, kiknek oly kiváló diplomaták és államférfiak mint *Fráter György*, *Kamuthy Farkas*, *Keresztesi Pál*, *Balassa Ferenc*, *Borsos Tamás*, *Pécsy Simon*, *Sarmasághi*, *Tholdalaghi Mihály*, stb. segédkeztek.

Azonban az 1867-iki kiegyezéssel, amikor a magyar nemzet kibékült és együtt dolgozott, akkor már a magyar alkotmány szerint uralkodó királyával, boldogabb időszak következett be sokat szenvedett nemzetünkre és külpolitikánkra. E szerencsés korszakban, 1896-ban, a magyar állam ezeréves fennállásának ünnepén, Ferenc József királyunk uralkodásakor érte el nemzetünk újkori virágzásának tetőpontját. Ez időszakban, az id. Andrássy Gyula gróf közreműködésével létesített hármás, illetve négyes szövetség, vagyis Magyarország, Ausztria, Németország és Olaszország diplomáciai együttműködése, hosszú időre biztosítani látszott nemzetünk zavartalan gazdasági, kulturális és politikai fejlődését és külügyi érdekeink érvényesülését,

A középeurópai hatalmaknak ez a harmonikus együttműködése és erőteljes fejlődése azonban sajnos magunkra zúdította ellenségeink irigységét és haragját, minek következtében ezek hosszú, alattomos előkészületek után lánggra lobbantották ellenünk az összes műveit nemzetekre oly vészthozó világháborút.

Ebben, dacára sokszoros túlsúlyuknak, éveken keresztül győzedelmesen visszavertük a szövetkezett államok és nemzetek támadásait és 1917-ben, amikor legjobban álltunk mindenhol, messze saját országaikba visszaszorítva ellenségeinket, békét, tisztességes, annexió és megszállás nélküli *békét ajánlottunk* fel az ellenünk szövetkezett hatalmaknak. Nekik

azonban nem az, hanem megsemmisülésünk kellett, azért visszautasítva méltányos békeajánlatunkat, végre is annyi véres év után az izolált, kifáradt, kiéhezett és belső árulás által szétbontott középhatalmakra előbb oly fegyverszünetet, később pedig oly békediktátumokat kényszerítettek, melyek hosszú időre minden méltányos, igazságos és egészséges fejlődést lehetlenné tettek.

Ez időszakban, még 1917-ben, előre látván Magyarország magárahagyatottságát, előkészítettem a külön magyar külügyi szervezkedést, a *Magyar Külügyi Társaság* megalakításával. Társaságunk előbb mint előkészítő bizottság működött, előadásokat tartott, szervezkedett és dolgozott az illetékes körök és a Turáni Társaság támogatásával, míg azután 1920-ban formailag is megalakult *Apponyi Albert gróf* elnökletével és dicsőséges vezérletével.

Apponyi Albert gróf, ki a háború előtt különösen az Interparlamentáris Unió külföldi konferenciáin, valamint sok más fontos alkalomkor, mindenkor a magyar nemzet igazságos álláspontjának lángszavú hirdetője, jogos érdekeink szószólója és a világ nemzetei békés együttműködésének harcosa volt, Magyarország élet-halál harcában vezette a magyar béke delegációt Párisban. 1920 január 16-án mondotta el *Apponyi Albert gróf*, mint a magyar béke delegáció elnöke, világraszóló beszédjét, melyben tiltakozott a lehetetlen békefeltételek ellen, pártatlan plebiscitumot, igazságot és méltányosságot kért a méltánytalanul megalázott és szétszakított magyar nemzet részére.

A szövetkezett ellenséges hatalmak válasza azonban Apponyinak, ellenségeinket is bámulatba ejtő érvei, szónoki ereje és készsége dacára, teljesen negatív volt, hisz ők már a háború előtt és alatt végleg lekötelezték magukat a szövet-séges kis államoknak és nemzeteknek, Magyarország rovására.

A világháborúban ellenségeink, különösen Wilson amerikai elnök, állandóan hirdették a nemzetek teljes szabadságát és egyenjogúságát, az elnyomott kisebbségek jogait a szabad fejlődésre, a nemzetek önrendelkezési jogát, stb. A háború megnyerésével azonban és azóta a győzők megfélemlítettek ünne-pélyes ígéreteikről.

De bizonyos kötelezettséget mégis érezve a plebiscitum nélkül odaajándékozott területeken ezer év óta élő és a múlt-

ség magas fokán álló magyar és német kisebbségek szabad fejlődése tekintetében, külön kisebbségi szerződésekben kötelezték az utódállamokat arra, hogy az így hatalmukba került védtelen kisebbségeknek szabad és méltányos fejlődését, a többi állampolgárokhoz hasonlóan, biztosítsák. E szerződéseket az utódállamok, a Nemzetek Szövetsége hallgatólagos támogatása mellett, *nem* tartják be és ezért folyik évek óta a szívós harc, melyet egyrészt a Külügyi Társaság, élén kiváló elnökével *Apponyi Albert gróffal* és társaival a különböző *Népszövetségi Liga* konferenciákon, másrészt ismét *Apponyi Albert gróf*, mint a magyar kormány hivatalos képviselője magában a *Nemzetek Szövetsége* ülésein, állandóan vív az elszakított területeken élő elnyomott magyar kisebbségek érdekében.

Talán feljegyzésre érdemes itt, hogy magának a *Nemzetek Szövetségének* konkrét tervét magyar részről már 1917-ben, tehát Wilson hirdetett terve előtt egy évvel dolgoztam ki és terjesztettem IV. Károly királyunk és Wilson amerikai elnök elé.

A *Nemzetek Szövetsége*, amint azt *Apponyi Albert gróf* és a magyar döntő tényezők többször és a legilletékesebb helyeken kifejtették, mai összeállításában és szervezetében nem felelhet meg annak a nagy és magasztos feladatnak, melyért létesült. Ez most Németország felvétele kérdésében is eklatánsán bebizonyult. Különösen a két reánk legfontosabb kérdésben, a lefegyverzés és a kisebbségek ügyében, a Nemzetek Szövetsége -előreláthatólag lényegben még sokáig negatív marad. Mindazonáltal hála sok tekintetben a *Népszövetségi Ligák* felvilágosító munkájának, itt is lassan, különösen a *genfi protokollum* és a *locarnoi egyezmény* óta határozottan a méltányosabb felfogás kerekedett felül a nagyhatalmak között, melyhez a szomszédállamok is alkalmazkodni kénytelenek.

A Nemzetek Szövetségének bizonyos tekintetben pararell intézménye, az *Állandó Nemzetközi Bíróság*, sokszor fontosabb és döntései reánk nézve kívánatosabbak, ha nem volna e forum is épp oly megközelíthetetlen a kisebbségek jogos panaszaival és kívánságaival szemben, mint a Nemzetek Szövetsége,

A *magyar külügyminisztérium*, külügyi érdekeink hivatott képviselője és intézője, 1918-ban alakult meg és azóta folyton fejlődve, erősödve és eredményesen küzdve a kivételesen nehéz viszonyokkal, igyekszik kiváló erőivel a kibontakozást elő-

készíteni. Amit főleg a külállamokkal kötött és még kötendő *barátsági, döntőbírósi, gazdasági és egyéb szerződések* által, továbbá azoknak a nagy akadályoknak, valamint azoknak a nyílt és rejtett támadásoknak elhárításával és kivédésével törekszik elérni, melyek eddig a magyar és a többi nemzetek barátságos együttműködésének útjában álltak és még állanak.

Külügyi kormányunkat ebben a heroikus küzdelmében minden erőnkől támogatni és erősíteni, úgy az állam, mint a társadalom egészének leghazafiasabb és legindokoltabb kötelessége. Ebben az irányban fejt ki jelentős tevékenységet *Apponyi Albert gróf* kiváló vezérlete alatt, a *Magyar Külügyi Társaság*.

Külügyeink vezetése természetszerűleg mindig a kormányelnök és külügyminiszterünk kezében összpontosul. Külügyi kormányunk eddig is derekasan megállta helyét és a jövőben is kemény, nagy harcokra lehet elkészülve.

Bizonyos hogy még erős és szívós küzdelmeink lesznek, de harcokban, versenyekben és diplomáciai sakkhúzásokban mutatkozik ki a hivatottabb. Ha kell, örömmel harcolunk, karddal, tollal, munkával, vagy diplomátiával, ahogy kívánják a körülmények. Helyesebbnek tartjuk a barátságos, őszinte és nyílt együttműködést, még volt ellenségeinkkel is, de ha kényszerítenek az ellenkezőre, akkor küzdeni fogunk így is, keményebben és sikeresebben, ahogy azt sokan gondolják. Sok különösre tanítottak bennünket a közelmúlt időkben.

Meg vagyunk győződve arról, hogy külügyi kormányunk, karöltve szervezett társadalmunkkal és hathatósan támogatva a magyar nemzet oly képviselői által mint *Apponyi Albert gróf* sikeresen és véglegesen megbirkózik minden ellenakcióval.

Nem eléggé méltányolható kormányelnökünk, *Bethlen István grófnak* és külügyminisztereink az a bölcs elhatározása, hogy a Nemzetek Szövetsége genfi főtárgyalásaihoz *Apponyi Albert grófot* kérték és kérik fel, de épp úgy *Apponyi Albert gróf* önfeláldozó, hazafias készsége annak elvállalására és a szinte lehetetlen nehézségek dacára, eredményes és méltó teljesítésére is.

Igen sokszor volt alkalmam nemzetközi konferenciákon azt az egészen kivételes tiszteletet és nagyrebecsülést, igaz örömmre saját szememmel látnom és tapasztalnom, mellyel a külföldi nemzetek képviselői és elsősorban a leghatalmasabb

államok legkiválóbb államférfiai és diplomatai *Apponyi Albert grófot* tüntetik ki. Ez a tisztelet és nagybecsülés azoknak a nagyon ritka és még ritkábban annyira kumulált erényeknek és tehetségeknek szól, melyek Apponyi Albert gróf kiváltságos sajátjai.

Sok csapást, sőt katasztrófát élt már át a magyar nemzet és mindig újult erővel támadt fel a legpusztítóbb, megsemmisítő viharok után is. Ez lesz a jövőben is mindig. Bárhogy történik is nyíltan és nem-nyíltan, külső és belső ellenségeink ellenünk, a magyar nemzet halhatatlan, elpusztíthatlan, sőt minden-csapás, nyomás, vagy sebzés csak öntudatosabbá, összetartóbbá és életrevalóbbá teszi. Nemzetünk bővelkedik nagy tehetségekben, átfogó, kiemelkedő és a magasból előrelátó tehetségekben, mint *Apponyi Albert gróf*, ilyenek vezetésével nemzetünk fényes, nagy jövőnek megy elébe, oly jövőnek, melyben a magyar névnek és befolyásnak az egész emberiségre sorsdöntő, áldásos hatásáról számol be majd a világtörténet.